

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо набуття права власності на безхазяйні об'єкти нерухомого майна, що перешкоджають вільній течії (неперервності) річок, погіршують їх гідрологічний режим та морфологічні умови»

1. Обґрунтування необхідності прийняття Закону

Водною стратегією України до 2050 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 р. № 1134-р, визначено стратегічну ціль – забезпечення необхідної кількості водних ресурсів для відновлення та оздоровлення водних екосистем і досягнення стійкого водозабору та водопостачання, відповідно до якої передбачено відновлення вільної течії річок не менше 5 кілометрів щороку.

Відповідно до затверджених Кабінетом Міністрів України Планів управління річковими басейнами (далі – ПУРБ) однією із головних водно-екологічних проблем є гідроморфологічні зміни. Більше 30% масивів поверхневих вод перебувають під впливом гідроморфологічних змін внаслідок зарегульованості та спрямлення русел річок.

ПУРБ передбачають реалізацію заходів, спрямованих на відновлення вільної течії річок та покращення гідроморфологічного стану. Лише в басейні річки Рось внаслідок проведення передбачених Планом дій щодо комплексного вирішення проблем басейну річки Рось на 2024-2030 роки, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.07.2024 р. № 648-р, заходів щодо інвентаризації та формування переліку гідротехнічних споруд, виявлено 2053 безхазяйних об'єктів нерухомого майна (гідротехнічних споруд та інших об'єктів нерухомого майна), з яких 268 є такими, що перешкоджають вільній течії (неперервності) річок, погіршують їх гідрологічний режим та морфологічні умови та потребують знесення (ліквідації/демонтажу).

При цьому випадки, коли власника або балансоутримувача таких об'єктів встановити неможливо, широко розповсюджені. Відсутність осіб, на яких можна було б покласти відповідальність за приведення таких споруд до стану, що не перешкоджає вільній течії (неперервності) річок, потребує встановлення статусу та взяття цих об'єктів на облік як безхазяйних. В той же час процедура знесення (демонтажу) таких безхазяйних об'єктів є обтяженою та тривалою в часі, що створює ризики недосягнення екологічних цілей.

Тому є потреба в унормуванні питання ідентифікації та набуття прав на безхазяйні об'єкти, що перешкоджають вільній течії річок, шляхом внесення змін до Цивільного кодексу України та до інших законодавчих актів, зокрема, до Водного кодексу України з метою системного врегулювання питань набуття права власності, розпорядження такими безхазяйними спорудами через їх знесення (демонтаж), встановлення

компетенції та повноважень відповідних органів влади та органів місцевого врядування, та з метою досягнення належного гідроморфологічного, екологічного стану річок України, належних фізичних і хімічних властивостей вод, підвищення їх здатності до природного очищення.

План дій щодо комплексного вирішення проблем басейну річки Рось на 2024-2030 роки передбачає внесення змін до статей 44, 45, 81 Водного кодексу України щодо обмеження прав водокористувачів у частині заходів щодо збереження водності річок і охорони їх від забруднення, до статті 335 Цивільного кодексу України щодо особливостей набуття права власності на безхазяйні об'єкти нерухомого майна та до інших законодавчих актів.

30 червня 2026 року Кабінетом Міністрів України поданий до Верховної Ради України проєкт Закону реєстр.№15370 про внесення змін до Водного кодексу України щодо збереження водності річок і охорони їх від забруднення, який передбачає внесення змін до низки статей Водного кодексу України та доповнення Водного кодексу України статтю 82¹ «Відновлення вільної течії річок», яка передбачає особливу процедуру щодо обліку, набуття права власності на безхазяйні об'єкти нерухомого майна, що перешкоджають вільній течії (неперервності) річок, погіршують їх гідрологічний режим та морфологічні умови, демонтажу таких об'єктів.

Проєктом Закону України про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо набуття права власності на безхазяйні об'єкти нерухомого майна, що перешкоджають вільній течії (неперервності) річок, погіршують їх гідрологічний режим та морфологічні умови (далі – проєкт Закону) вносяться відповідні зміни до статті 335 Цивільного кодексу України щодо особливостей (які визначені змінами до Водного кодексу України, запропонованими проєктом Закону реєстр.№15370) набуття права власності на такі безхазяйні об'єкти нерухомого майна.

2. Цілі і завдання проєкту Закону

Проєкт Закону має на меті унормувати питання щодо особливостей набуття права власності на безхазяйні об'єкти нерухомого майна, що перешкоджають вільній течії (неперервності) річок, погіршують їх гідрологічний режим та морфологічні умови.

3. Основні положення проєкту Закону

Проєкт Закону спрямований на подальшу гармонізацію національного законодавства до актів права Європейського Союзу в частині управління водними ресурсами, захисту та відновлення навколишнього природного середовища.

Проєктом Закону пропонується внесення зміни до статті 335 Цивільного кодексу України в частині запровадження особливої процедури щодо набуття права власності на безхазяйні об'єкти нерухомого майна, що перешкоджають вільній течії (неперервності) річок, погіршують їх

гідрологічний режим та морфологічні умови.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері нормативно-правового регулювання

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють правовідносини у цій сфері, є:

Конституція України;

Водний кодекс України;

Цивільний кодекс України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація Закону не потребує додаткового фінансування з Державного бюджету України.

Реалізація Закону потребуватиме додаткового фінансування з місцевих бюджетів у разі прийняття ними рішень щодо демонтажу (знесення) безхазяйних об'єктів нерухомого майна, що перешкоджають вільній течії (неперервності) річок, погіршують їх гідрологічний режим та морфологічні умови, за умови відсутності коштів міжнародної технічної допомоги та інших не заборонених законом джерел на реалізацію зазначених заходів.

Обсяг видатків, необхідних для фінансування реалізації відповідних заходів буде визначатися під час складання проєктів місцевих бюджетів на відповідний рік з урахуванням їх реальних можливостей.

6. Оцінка відповідності

Проект Закону відповідає вимогам положень Директиви Європейського Парламенту і Ради 2000/60/ЄС від 23 жовтня 2000 року про встановлення рамок заходів Співтовариства в галузі водної політики та Регламенту (ЄС) 2024/1991 Європейського Парламенту та Ради від 24 червня 2024 року про відновлення природи та внесення змін до Регламенту (ЄС) 2022/869 та спрямований на впровадження зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Проект Закону не стосується прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, не впливає на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, не містить ризиків вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, не містить положень, які створюють підстави для дискримінації.

7. Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття Закону

Прийняття Закону за предметом правового регулювання матиме позитивний вплив на реалізацію цілей державної політики у сфері охорони, використання і відтворення водних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки водокористування, призведе до зменшення негативного впливу

господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, досягнення екологічних цілей. До того ж прийняття Закону сприятиме удосконаленню законодавства у сфері охорони, використання та відтворення водних ресурсів, покращення/відновлення гідрологічного та гідроморфологічного стану річок.

Для населення та суб'єктів господарювання прийняття Закону призведе до підвищення рівня соціальної захищеності й гарантування доступу населення та суб'єктів господарювання до доступних водних ресурсів належної якості.

Народний депутат України

О. Бондаренко

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Бондаренко Олег Володимирович
Сертифікат: 04AF212836405D9904000000450C3100A062EF00
Дійсний до: 10.03.2028 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
59д9/1-2026/163290 від 08.07.2026

2285028